

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 421/2019 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen valtakunnallisen opiskelijapalautejärjestelmän käyttöön ottamisesta lukiokoulutuksen kehittämiseksi

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimitannut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Hanna Holopaisen /vihr näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 421/2019 vp:

Onko hallitus valmis ottamaan käyttöön valtakunnallisen opiskelijapalautejärjestelmän lukiokoulutuksen kehittämiseksi?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Opiskelijoiden osallisuus ja osallistuminen lukiokoulutuksen ja oman toimintaympäristönsä kehittämiseen on ensiarvoisen tärkeää ja sillä tulee olla vahva lainsäädännöllinen pohja. Lukiolain (714/2018) 33 §:n mukaan koulutuksen järjestäjän tulee varmistaa, että opiskelijoilla on mahdollisuus vaikuttaa koulutuksen järjestäjän tässä laissa tarkoitettuun toimintaan ja sen kehittämiseen sekä osallistua opiskelijoita koskevien ja opiskelijoiden asemaan vaikuttavien päätösten valmisteluun. Jokaisella oppilaitoksella, jossa järjestetään lukiolaissa tarkoitettua koulutusta, tulee olla sen opiskelijoista muodostuva opiskelijakunta. Koulutuksen järjestäjän eri oppilaitoksilla voi olla myös yhteinen opiskelijakunta. Opiskelijakunnan tehtävänä on edistää opiskelijoiden yhteistoimintaa, vaikutusmahdollisuuksia ja osallistumista sekä kehittää opiskelijoiden ja koulutuksen järjestäjän välistä yhteistyötä. Opiskelijakunnat myös osaltaan valmistavat opiskelijoita aktiiviseen ja kriittiseen kansalaisuuteen. Koulutuksen järjestäjän tulee turvata opiskelijakunnalle riittävät toimintaedellytykset. Koulutuksen järjestäjän tulee opiskelijakuntatoiminnan lisäksi myös muulla tavoin varmistaa opiskelijoiden mahdollisuudet osallistua ja vaikuttaa 1 momentissa tarkoitetuissa asioissa. Koulutuksen järjestäjän tulee tiedottaa opiskelijoille käytettävissä olevista osallistumis- ja vaikuttamistavoista. Käytännössä tällaisia muita osallistumis- ja vaikuttamistapoja olisivat esimerkiksi tutortoiminta sekä erilaiset opiskelijakyselyt, kuulemistilaisuudet ja työpajat. Toteuttamistavat ovat koulutuksen järjestäjän päätettävissä. Opiskelijan osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet tulee suunnitella opetussuunnitelman ja muiden siihen perustuvien suunnitelmien osana tai yhteydessä. Koulutuksen järjestäjät valmistelevat parhaillaan 1.8.2021 opetuksessa käyttöön otettavia opetussuunnitelmia. Opetushallituksen 7.11. 2019 annetuissa opetussuunnitelman perusteissa korostetaan sitä, että lukion toimintakulttuurin tulee edistää jokaisen opiskelijan mahdollisuuksia osallistua lukion opiskelu ympäristön ja yhteisöllisen toimintakulttuurin kehittämiseen.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 421/2019 vp

Koulutuksen arvioinnin tarkoituksena on tukea koulutuksen kehittämistä ja koulutuksen laatua. Kansallisen koulutuksen arviointikeskus julkaisi vuonna 2017 arvioinnin perusopetuksen ja lukiokoulutuksen järjestäjien laadunhallinta- ja itsearviointikäytänteistä. Arviointi osoitti, että läheskään kaikilla lukiokoulutuksen järjestäjällä ei ollut toimivaa itsearviointijärjestelmää eikä systemaattista itsearviointikulttuuria osana laadunhallintaa. Lukiokoulutuksessa ei ole perusopetuksen tavoin opetus- ja kulttuuriministeriön laatimia laatuksiteereitä, joita koulutuksen järjestäjät voivat halutessaan hyödyntää. Myöskään lukiokoulutusta ohjaavia kansallisia laatustrategioita ei ole laadittu, toisin kuin esimerkiksi ammatillisessa koulutuksessa on tehty. Uusi 1.8.2019 voimaan astunut lukiolaki vahvistaakin koulutuksen järjestäjien velvollisuutta vastata järjestämänsä koulutuksen laadusta ja laadunhallinnan jatkuvasta kehittämisestä. Koulutuksen järjestäjillä tulee näin ollen olla toimivat laadunhallinnan menettelyt ja järjestelmät. Lisäksi koulutuksen järjestäjän on säännöllisesti osallistuttava ulkopuoliseen toimintansa ja laadunhallintajärjestelmien arviointiin sekä julkistettava arvioinnin keskeiset tulokset. Lukiokoulutuksen järjestäjien toiminnan laadunhallintaa ei kuitenkaan ole sidottu kokonaisvaltaisiin laadunhallinnan viitekehyksiin kansallisella tasolla. Lukiokoulutuksen järjestäjä päättää, miten arviointivelvoite pannaan täytäntöön ja mikä viitekehys valitaan.

Korkeakouluilla on käytössä valtakunnallinen opiskelijapalautejärjestelmä. Opiskelijapalaute huomioidaan sekä yliopistojen että ammattikorkeakoulujen rahoitusmalleissa. Suurin osa rahoitusmalleilla jaettavasta rahoituksesta kohdennetaan laskennallisesti korkeakoulujen toimintaa kuvaavien indikaattoreiden perusteella. Yliopistojen rahoitusmallin kolme pääosiota muodostuvat koulutuksen (39 % rahoituksesta), tutkimuksen (33 %) sekä koulutus- ja tiedepolitiikan tavoitteita tukevista rahoituskriteereistä (28 %). Ammattikorkeakoulujen rahoitusmallin pääosiot ovat koulutus (79 %), tutkimus-, kehittämis- ja innovaatio toiminta (15 %) sekä muu koulutus-, tutkimus- ja kehittämissuunnitelman tavoitteiden perusteella määräytyvä rahoitusosuus (6 %). Opiskelijapalaute on osa koulutukseen liittyvää rahoitusosuutta ja sen osuus on 3 prosenttiyksikköä sekä yliopistoissa että ammattikorkeakouluissa. Valtioneuvoston tammikuussa 2019 hyväksymissä yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen rahoitusmalleissa sopimuskaudelle 2021-2024 opiskelijapalautteen osuus pysyy 3 prosenttiyksikkönä. Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen valtakunnalliset rahoitusmallit kannustavat strategiseen kehittämiseen siten, että keskimääräistä tuloksellisemmat, tehokkaammat ja vaikuttavammat korkeakoulut hyötyvät.

Ammatillisen toisen asteen koulutuksen rahoitusmalli muodostuu perusrahoituksesta (50 %), suoritusrahoituksesta (35 %) sekä vaikuttavuusrahoituksesta (15 %). Opiskelijapalaute on osa vaikuttavuusrahoitusta ja sen osuus on 2,5 prosenttiyksikköä. Tämä kannustaa koulutuksen järjestäjiä laatimaan opiskelijan henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman sekä järjestämään opiskelijan koulutus siten, että opiskelijat kokevat sen omalta kannaltaan laadukkaasti toteutetuksi ja koulutustavoitteitaan vastaavaksi.

Lukiokoulutuksen rahoitusjärjestelmä eroaa korkeakoulujen ja ammatillisen toisen asteen koulutuksen rahoitusjärjestelmästä siten, että rahoituksen kokonaismäärä perustuu valtakunnallisista todellisista käyttökustannuksista kerättäviin kustannustietoihin, kun taas korkeakoulujen ja ammatillisen toisen asteen koulutuksen rahoituksesta päättää eduskunta valtion tulo- ja menoarvi-

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 421/2019 vp

ossa. Samoin rahoituksen jakoperusteet eroavat lukiossa korkeakoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen rahoituksesta. Lukiokoulutuksen rahoituksen keskeinen jakoperuste on opiskelijamäärä. Lukiokoulutuksen rahoituksen jakoperusteisiin ei sisälly strategia- tai vaikuttavuusrahoitusta, johon mahdollinen opiskelijapalaute voisi sisältyä vastaavan luonteisesti kuin korkeakouluissa ja ammatillisessa koulutuksessa.

Sanna Marinin hallitusohjelman mukainen lukiokoulutuksen laatu- ja saavutettavuusohjelman suunnittelu käynnistetään vuonna 2020. Ohjelman tavoitteena on muun muassa tukea koulutuksen järjestäjien yhteisten laadunhallintakäytänteiden kehittämistä siten, että menettelyt tukevat sekä valtakunnallista lukiokoulutuksen kehittämistä, että huomioivat paikalliset tarpeet ja olosuhteen kehittämisen lähtökohtana. Tässä yhteydessä selvitetään aktiivisen ja monipuolisen opiskelijapalautteen hyödyntämiseen mahdollisuudet osana lukiokoulutuksen laadun kehittämistä.

Helsingissä 10.1.2020

Opetusministeri Li Andersson